HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א] מה לכלאים שמצותו בכך רב שישא בריה דרב אידי אמר משום דאיכא למימר ליהדר דינא ותיתי במה הצד מה למליקה שכן קדושתה אוסרתה חלב ודם יוכיחו מה לחלב ודם שכן באים מכלל היתר מליקה תוכיח וחזר א)הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה ב] הצד השוה שבהן שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה אף אני אביא טרפה אף על פי שאסורה להדיוט תהא מותרת לגבוה מה להצד השוה שבהן שכן מצותה בכך אלא אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פרכא מהיכא קא מייתית לה מבעל מום ג] מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין אמר ליה רב אחא ד] סבא לרב אשי יוצא דופן יוכיח שלא עשה בו מקריבין כקריבין ומותר להדיוט ואסור לגבוה מה ליוצא דופן שכן אינו קדוש בבכורה בעל מום יוכיח מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין יוצא דופן יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה ה] הצד השוה שבהן שמותרים להדיוט ואסורים לגבוה ב)וכ"ש טרפה שאסורה להדיוט תהא אסורה לגבוה מה להצד השוה שבהן שכן לא הותרו מכללן תאמר בטריפה שהותרה מכללה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי טרפה שהותרה מכללה מאי היא אילימא מליקה דעולת העוף לגבוה בעל מום נמי בעופות אשתרויי אשתרי ג)תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות אלא מליקה דחטאת העוף לכהנים כהנים משולחן גבוה קא זכו ואלא פריך הכי מה להצד השוה שבהן שכן מומן ניכר תאמר בטריפה ו] שכן אין מומה ניכר מש"ה איצטריך קרא וטריפה מהכא נפקא ד)מהתם נפקא ז] [1]ממשקה ישראל מן המותר לישראל ח] [2]מכל אשר יעבור תחת השבט נפקא ט] ה)פרט לטריפה שאינה עוברת צריכי דאי ממשקה ישראל ה"א למעוטי היכא דלא היתה לה שעת הכושר דומיא דערלה וכלאי הכרם אבל היתה לה שעת הכושר אימא תתכשר כתב רחמנא כל אשר יעבור ואי כתב רחמנא כל אשר יעבור הוה אמינא למעוטי היכא דנטרפה ולבסוף הקדישה דומיא דמעשר אבל הקדישה ולבסוף נטרפה דבעידנא דאקדשה הוה חזיא אימא תתכשר י] כתב רחמנא מן הבקר ו)צריכי: **מתני'** יא] אחד מנחת חוטא ואחד כל א)המנחות שקמצן זר אונן טבול יום מחוסר בגדים מחוסר כיפורים שלא רחץ יב] ידיו ורגליו ערל טמא יושב עומד יג] על גבי כלים על גבי בהמה ע"ג רגלי חבירו פסול ז)בקמץ בשמאל פסול בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין יד] ח)גקמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח או קורט של לבונה פסול מפני שאמרו הקומץ היתר והחסר פסול ואיזהו היתר דשקמצו מבורץ וחסר טו] שקמצו בראשי אצבעותיו: **גמ'** למה לי למתנא אחד מנחת חוטא ואחד כל המנחות ליתני כל המנחות שקמצן זר ואונן לר"ש איצטריך ט)דתניא א"ר שמעון בדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה י)שלא יהא חוטא נשכר ומפני מה אינה טעונה י)שלא יהא קרבנו טז] מהודר ודין הוא שתהא חטאת חלב ל)טעונה נסכים

שלא

מ) **כלאים לגבוה.** אבנטו של כהן יז]: **מצותו בכך.** גזירת הכתוב שלא יהא אבנט אלא של כלאים דכתיב (שמות לט) תכלת וארגמן וגו' ואמרינן (יבמות דף ד:) מדשש כיתנא תכלת עמרא: **רב שישא בריה דרב אידי אמר.** להכי איצטריך קרא משום דאיכא למימר ניהדר דינא ונייתי במה הצד דטריפה מותרת לגבוה: **מקריבין כקריבין.** דמום פסול בכהן כמו בזבח אבל טריפות לא פסיל בכהנים דתנן בבכורות בפרק מומין אלו (דף מה:) ואלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו וטריפה ויוצא דופן להכי איצטריך קרא: **אמר ליה רב אחא [סבא] לרב אשי.** ואכתי ל"ל קרא הא איכא למימר: **יוצא דופן יוכיח.** שכהן יוצא דופן כשר לעבודה וקרבן יוצא דופן פסול דאמרינן בת"כ ס) כי יולד פרט ליוצא דופן ע): **מה ליוצא דופן שאינו קדוש בבכורה.** דפטר רחם כתיב (שמות יג) תאמר בטריפה שקדושה בבכורה אם נולד עם טריפתו הלכך איצטריך קרא: **בעל מום יוכיח.** שקדש בבכורה ואסור לגבוה אף אני אביא טריפה ולמה לי קרא: **הצד השוה כו'.** ולמה לי קרא: **מליקה.** טריפה היא יח] לכתחילה דחותך שדרה ומפרקת כדאמרי' בפ"ק דשחיטת חולין (דף כ:) והותרה לגבוה מכלל איסורה להדיוט יט] אישתרי אף אני אביא טריפה (ולמה לי קרא) פ): **מליקה דחטאת העוף לכהנים.** ובבעל מום ויוצא דופן לא אשכחן היתר לכהנים מכלל איסור דאין בהן שום איסור לגבי כהנים: **משולחן גבוה הוא דזכו.** וגבי גבוה אשכחן בבעל מום בעופות היתר מכלל איסור וליכא כ] מה להצד כו' ול"ל קרא: בעל מום כא] מומן ניכר שאין מומן פסול אלא בגלוי כדאמרינן בבכורות בפ' על אלו מומין (דף לז.) ויוצא דופן מומו ניכר דאית ליה קלא והכל יודעים: **טריפה יש שאין** כב] **מומם ניכר.** כגון בבני מעיים: צ)**שלא היתה לה שעת הכושר.** דנטרפה ממעי אמה דומיא דערלה וכלאי הכרם דכתיב בההוא קרא דכתיב ביה כג] מן הצאן מן המאתים ממשקה ישראל ואמרינן בפרק אלו עוברין במסכת פסחים (דף מח.) מן המאתים מן המותר ב' מאות שנשתיירו בבור מכאן לערלה שבטלה במאתים: **כל אשר יעבור תחת השבט פרט לטריפה שאינה עוברת.** כד] משום דאין לה חיות לא חשיב לה עוברת כה]. והאי קרא כתיב במעשר וגמרינן שאר קרבנות מיניה בג"ש נאמר כאן ק) תחת אמו ונאמר להלן תחת השבט כו' בפ"ט דבכורות (ד' נז.): **מתני'** כו] **זר ואונן.** וכל הני כז] מפרש בזבחים (דף טו:) מקראי דעבודתן פסולה ואזהרתן בסנהדרין בסוף אלו הן הנשרפין (דף פג.): **ערל.** כהן ערל שמתו אחיו מחמת מילה: **יושב.** לעמוד לשרת כתיב ר): **ע"ג כלים או ע"ג בהמה או רגל חבירו.** בזבחים (דף כד.) מפרש דבעינן שלא יהא דבר חוצץ בין רגליו כח] לבין הרצפה: **שמאל.** מפרש בגמרא [ט:] מנלן דפסול: **בן בתירא** כט]. אכולהו פליג אזר ואונן וכל הנך ש): **עלה בידו צרור.** נמצא קומץ חסר מקום הצרור וכן מלח או לבונה: **מבורץ.** גדוש ל]. ל"א שנראה קמח חוץ בין ראשי אצבעותיו לפס ידו: **בראשי אצבעותיו.** מעט שלא לא] פשטו על פס כל היד: **גמ' שלא יהא קרבנו מהודר.** שלא תהא המנחה נאה. **חטאת חלב.** לב] (היינו חלב) היינו סתם חטאת. חטאת אינה טעונה נסכים בפרק שתי מדות (לקמן דף ל:).

פ) **מה** לכלאים שכן מצותו בכך. ואע"ג דאפשר לקיים בטלית של צמר מ"מ בסדין של פשתן שחייב בציצית לא אפשר לקיים בכך וא"ת ולימא גיד הנשה במחובר יוכיח דאין מצותו בכך ושרי לגבוה כדאמר בריש ג"ה (חולין צ:) וכי תימא מה לג"ה שכן מחובר הנך יוכיחו וי"ל כיון דאין לו היתר אלא על ידי חיבור לא שייך למיעבד מיניה יוכיח:

בעל מום נמי הותר בעופות. וצ"ל דהשתא מאי למילף ממחוסר אבר ויוצא דופן ולבסוף כשאמר שכן מומן ניכר אתי הכל שפיר:

שכן מומן ניכר. ואין לומר דמחוסר זמן ואותו ואת בנו ומוקצה ונעבד ורובע ואתנן ומחיר יוכיחו דכל הני יש להם לג] קול יותר מטריפה בבני מעיים שאין יודע כלל כי היכי דחשיב יוצא דופן מומו ניכר משום דיש לו קול ומחיה דשריא להדיוט ואסורה לגבוה אין ללמוד טריפה דמה לחיה שכן אין במינה לגבוה ושכן מומה ניכר:

דומיא דערלה וכלאי הכרם. וא"ת ס והא אמרינן פ' כל שעה (פסחים דף כה.) ובכל הבשר (חולין דף קטז.) זאת אומרת כלאי הכרם עיקרן נאסר הואיל והיתה להם שעת הכושר קודם השרשה ויש לומר דכלאים דכתיבי בהאי קרא איירי בענבים שעושין מהם יין לנסכים כדדרשינן (פסחים דף מח.) מן המאתים ממותר ב' מאות שנשתיירו בבור הנהו לא היתה להם שעת הכושר דדוקא דחרצן שנזרע הוא שהיתה לו שעת הכושר קודם השרשה ומן החרצן אין עושין נסכים וא"ת אותם ענבים עצמן היתה להם שעת הכושר קודם שהוסיפו מאתים וי"ל דמה שנתוסף באיסור אחר שנעשה כלאים שגדל אחרי כן לא היה לו מעולם א) (אחרי כן) שעת הכושר והאי דמיתסר אף מה שגדל קודם לכן לפי שא"א להבדיל זה מזה להפריש תערובתם:

כתב רחמנא כל אשר יעבור. אע"ג דמוכח דהיכא שהיתה לו שעת הכושר לא ילפינן ממשקה ישראל אפ"ה מייתי ליה בכל דוכתא בפ' כל האסורין (תמורה דף כט.) גבי נעבד משום דע"י תלתא קראי ס מסקינן דאין לחלק:

שקמצן זר אונן כו'. והוא הדין ב) שתויי יין ופרועי ראש במיתה ומחלי עבודה כדאמרינן בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג:) ותנא ושייר ג):

בן בתירא אומר יחזור ויקמוץ בימין. למאי דמוכח בגמרא דהוא הדין אכולהו פסולי דלעיל יש לתמוה דלא עריך פסול שמאל בהדי פסולי דלעיל לד] וי"ל משום דס"ד דשמאל כיון דאית ליה הכשירה ביום הכיפורים ד) קבוע עבודה ולא תועיל בה חזרה:

חסר שקמצו בראשי אצבעותיו. אגב דמפרש יתר חוזר ומפרש חסר כיוצא בו אף על גב דצרור וגרגיר וקורט משום חסר הוא:

מסורת הש"ס

א) [קדושין כא. וש"נ], ב) [צ"ל אף אני אביא טריפה], ג) [לקמן כה. קדושין כד: זבחים קטז. חולין כג. תמורה יד.], ד) לעיל ה. תמורה כט. [פסחים מח. חולין צ:], ה) [בכורות נז. נח: חולין קלו: תמורה כט.], ו) [מלת צריכי בעי תיקון]:, ז) [לקמן י. זבחים כד:, ח) סוטה יד:, ט) שם טו., י) [יבמות לג: וש"נ, כ) [זבחים כה. לקמן י:], ל) [עיין פרש"י בסוטה טו. ותוס' חולין ה: ד"ה מעם], מ) [שייך לדף ה:], נ) [אמור פרשה ח], ס) [ויקרא כב], ע) [חולין לח:], פ) צ"ל ולהכי איצטריך קרא, צ) [צ"ל אחר ד"ה כלן], ק) [ויקרא כב], ר) [דברים יח], ש) [בן בתירא אומר יחזיר קומץ לתוך הכלי ויחזור בימין] כאן שייך ד"ז והוא כתוב בדף ט ע"ב ונמחק שם, ת) צ"ל אטו ציצית צורך הדיוט מצוה היא ואע"ג כו' לקיים בכך הס"ד ואח"כ מ"ה מה לכלאים שכן מצותו בכך וא"ת לימא כו'. נ"ק, א) נ"ק מ"ז, ב) בעל מום שתויי. נ"ק, ג) [ועי' היטב תו' זבחים טו: ד"ה זרן], ד) קביעה. נ"ק,

◆

תורה אור השלם

1. וְשֶׂה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמָּאתַיִם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וּלְעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל מה טו
2. וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹּדֶשׁ לַיְיָ: ויקרא כז לב

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דומיא וכו' וא"ת הא אמרינן פכ"ש. והרמב"ן בחי' לב"ב דף עז ד"ה ה"ג אין אותיות נקנות במסירה כתב דהכא אסגירות ליסנא הוא וכלאי כרם לאו דוקא: ד"ה כתב וכו' מסקינן דאין לחלק. עי' חולין דף קמ ע"א תוס' ד"ה למעוטי וצ"ע:

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

◆

שיטה מקובצת

א] מה לכלאים שמצותו בכך. וא"ת לפרוך כלאים של ציצית יוכיחו שאסור להדיוט ומותר לגבוה דהא ציצית צורך גבוה הוא וליכא למימר שמצותו בכך שהרי אפשר לקיים מצות ציצית בלא דחיה כגון צמר לצמר וי"ל דמ"מ חשוב מצותו בכך אחרי שיש לו טלית של פשתן והוא חייב בציצית ונראה לי דאיכא למפרך מה לכלאים שכן הותר אצל גבוה בבגדי כהונה. תו"ח: ב] הצד השוה שבהן כו'. אינו כשאר הצד השוה שבאין לקיים הקו"ח וללמוד מן הצד וזה בא לסותרו ולקיים היוכיח כלומר נעשה יוכיח משניהם שהרי שניהם אסורים להדיוט ומותרים לגבוה אף אני אביא טריפה כו'. תו"ח: ג] מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כו'. תאמר בטריפה שהקריבין אסורין לפי המסקנא [והמקריבין מותרין] וזאת הפרכא לפי המסקנא היא וכיוצא בה בתלמוד וא"ת ונעשה מקריב כקריבין מקו"ח ומה בעל מום שמותר להדיוט ואסור לגבוה עשו בו מקריבין כקריבין טריפה שאסורה להדיוט לא כ"ש וי"ל דאיכא דרשא בהדיא להתיר שור לעבודה. תו"ח: ח] שכן עשה מקריבין כקריבין. וא"ת אמאי לא עשינו מקריבין כקריבין מקו"ח דבעל מום ומה בעל מום שמותר להדיוט עשו בו מקריבין כקריבין טריפה שאסורה להדיוט אינו דין שעשו בו מקריבין כקריבין ואינו נעשה בו מקריבין כקריבין משום דאין דנין קל מחמור להחמיר אבל בבכורה עשו בו מקריבין כקריבין יוצא דופן שאינו קדוש בבכורה אינו דין שנעשה בו מקריבין כקריבין וי"ל דאיכא דרשה בת"כ שור כי יולד ולא אדם כי יולד: ד] אחא בר רבא לרב אשי: ס] הצד השוה שבהם שמותרים להדיוט. אין זה כשר

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פי"א מהל' פסוה"מ הלכה א:
ל ב מיי' פ"ה מהלכות ביאת מקדש הל' יח:
לא ג מיי' פי"א מהלכות פסוה"מ הלכה ג:
לב ד מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה יב:

◆

שיטה מקובצת (המשך)

הצד השוה אלא עושה הוא קו"ח מן הצד השוה מיוצא דופן ובעל מום שמותרים להדיוט ואסורים לגבוה טריפה שאסורה להדיוט לא כל שכן. תו"ח: ו] בטריפה שאין מומה ניכר: ז] ממשקה ישראל. תוס' לקמן (דף ס"ו ע"ב ודף פ"ד ע"א): ח] מן המותר לישראל נפקא אי נמי מכל: ט] תיבות פרט לטריפה שאינה עוברת נמחק: י] תתכשר צריכי. ותיבות כתב רחמנא מן הבקר נמחק: יא] אחת מנחת חוטא ואחת כל: יב] שלא רחץ ידים ורגלים ערל טמא. בכדי נקט טמא דהא תנא טבול יום וכ"ש טמא אלא לפי שרגיל התנא לשנות יחד ערל וטמא הערל וכל הטמאים וכן בקרא לא יוסיף (עוד עבור בך) [יבא בך עוד] ערל וטמא ועי' בתוס' זבחים (דף טו ע"ב) תו"ח: יג] ע"ג כלים כו'. לא זו אף זו קאמר לא מבעיא כלים דחייצי אלא אפילו בהמה דהוי בשר והוי מין במינו חייצי ולא מבעיא בהמה אלא אפילו רגל חבירו שהוא בשר אדם כמותו. תו"ח ועיין תוס' זבחים (דף ק"י ע"א): יד] קמץ ועלה בידו כו'. וא"ת ואיך אפשר בלא מלח הכתיב על כל קרבנך תקריב מלח ולבונה נמי צריכא שתהא בכיסא בשעת קמיצה וי"ל דבשעת הקטרה היה נותן בה את המלח ולא בשעת קמיצה ולבונה נמי היה מצדד לצדדין וקמץ ממקום שלא היה שם לבונה: טו] שקמצו בראשי אצבעותיו שכפף אצבעותיו שלא ע"ג פס ידו: הרגמ"ה. [וכדתנן בסיפא כיצד הוא עושה פושט אצבעותיו על פס ידו: טז] מהודר ממנחה עצמה קאמר דאין בה קרבן אחר. הרגמ"ה: יז] כהן גדול הס"ד ומה"ד מצותו בכך גזירת הכתוב היא: יח] טריפה היא בתחילת': יט] להדיוט הס"ד ומתיבת אשתרי עד תיבת קרא נמחק: כ] וליכא למפרך מה: כא] בעל מום מומו ניכר שאין מום פוסל אלא בגלוי: כב] מומה ניכר: כג] ביה ושה אחת מן הצאן מן המאתים: כד] עוברת כגון שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה ל"א מצאתי פרט לטריפה שאינה עוברת משום וכו' עיין רש"י בכורות (דף נ"ז ע"א): כה] עוברת שאינה עוברת בבריאות והאי: כו] מתני' אחת מנחת חוטא בגמ' מפרש אמאי תנא מנחת חוטא והלא בכלל כל המנחות היא: כז] הני מפורשים בזבחים: כח] רגליו להרצפה: כט] בן בתירא אומר יחזיר הקומץ לתוך הכלי ויחזור ויקמוץ בימין בן בתירא אכולהו: ל] גדוש. כמו ברוצי המדו' במס' ביצה. ל"א שנמצא קמח: לא] שלא פשטן על גבי כל פס היד: לב] תיבות היינו חלב נמחק: לג] להם קול. גליון. וא"ת ולימא רובע יוכיח שאין מומו ניכר ובמס' תמורה קרי ליה אין מומו ניכר וי"ל דמ"מ לגבי טריפה קרי ליה מומו ניכר דניכר להו לאותן שראו שרבעו אבל טריפה יש טריפות שאינו ניכר כגון נקוב הדקין. תו"ח: לד] וי"ל. גליון דנקטה לרבותא דסד"א כיון דשמאל הכשירה ביה"כ אפילו בן בתירא מודה דכיון שהוא קרוב להכשר (ונפסל) [נמחק ונ"ל שצ"ל] (ומקרי שם) עבודה פסול ולא וכיון שהעבודה נעשית בפסול תו לית ליה [תקנה] וכן משמע דכל כהן שנפשך הקומץ על [הרצפה] פסול וא"ר בן בתירא לא דאפשר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין וא"ת והא לקמן קאמר אפיכא דאמרינן מ"ש דאית ליה כו' ומשום הכי מכשיר בן בתירא שיחזור ויקמוץ בן בתירא וי"ל דודאי הכי קאמר ומדחי ליה וקאי הכא ומדחי ליה. תו"ח: